

hivekkel (Bergmann), hanem egyedül a tiszta pogány világnézetű mozgalom győzelmével.“

Az NRA ellene van az ős-északi kereszties-istennek, amely létét a hamisítvány Ura-Linda-krónikának köszönheti. „Mi az ős-északi mezbe öltöztetett kereszties-istent is Dávid fiának tartjuk s a Rómába vezető utnak.“

A pogány theológia főpapja bizonyos Hauer professzor, aki eredetileg kőműves volt, később mint misszionárius a baseli Misszió Társaság szolgálatában Indiába ment, majd tehológiát tanult Oxfordban és Tübingenben, ahol most vallástörténelmet ad elő. Az ADG vezetői közé tartoznak gróf Reventlow, a lipcei Bergmann professzor, az írók közül Leers. A mozgalmat a Lippei herceg finanszírozza s valamennyien Rust birodalmi kultuszminiszter különleges védelme alatt állanak. Közöttük van még H. Wirth, aki a birodalmi kormány megbízásából a wietkikenbergi mezőn állítja föl a német pogány-kor emlékszoibrait, — természetesen a német adózók költségére.

Miket követel az új német paganizmus? Ezeket a követeléseket Hauer fogalmazta meg. Többek közt ilyeneket mond: „Követeljük az államtól, hogy részünk legyen a német ifjuság nevelésében... A német ifjuság zöme, különösen a nemzeti-szocialisták, akiknek a legmélyebb kérdéseire a kereszténység nem tud felelni, sóvárog a német hit után. Vajjon nem különös, hogy egy germán-német államban egy jesusitanak, még ha nem is német származású, joga van német gyermekek vallásos nevelésére, de nincs joga ugyanerre egy német hitű nemzeti-szocialista tanítónak, aki kiharcolta a harmadik birodalmat?... Követeljük kultusszal, ünnepekkal és ünnepségekkal bíró egyházközségek felállításának a jogát, a közönség erőinek a megerősítésére...“

A német hivatalos felfogás kétségtelenül a pogányok malmára hajtja a vizet. A kereszténység, jólehet mindig bebizonyította hajlékonyságát. Németország mai urai szemében — hogy a legenyhébb kifejezésüket használjuk — kivénült. A pogány szekták legutolsó országos gyűlésén, ahol megjelentek az olyan szélsőséges pogányok mint a fajkutató Günther és Mandel, Dr. Kunner „A fauszti évszázad kezdete és vége“ című előadásában a következőket mondta: „A bűn és bűnhődés fogalma az árja ember szemében teljesen ismeretlen és idegen fogalom.“ Ez a fogalom tipikusan keleti eredetű. Következőképpen az árja embernek nincs szüksége megváltásra. Bergmann professzor pedig a következőket mondta: „...aki a mi mai német ifjuságunkat ismét kereszténnyé akarja tenni, az vallásnélkülivé teszi. A kereszténység már nem a mi vallásunk, már nem vallása az élettörvényei és a faji-biológiai alapon gondolkodó kornak. Következésképpen az árja embernek nincs szüksége megváltásra. Következésképpen az árja embernek nincs szüksége megváltásra. Bergmann professzor pedig a következőket mondta: „...aki a mi mai német ifjuságunkat ismét kereszténnyé akarja tenni, az vallásnélkülivé teszi. A kereszténység már nem a mi vallásunk, már nem vallása az élettörvényei és a faji-biológiai alapon gondolkodó kornak. Következésképpen az árja embernek nincs szüksége megváltásra. Következésképpen az árja embernek nincs szüksége megváltásra.“

(Berlin)

Szeremley László

A FRANCIA NÉMET EGYÜTTMŰKÖDÉS ADALÉKAIBÓL. Hitlerék uralomra kerülte előtt a német sajtó rengeteget írt a francia-német szellemi együttműködés kísérleteiről. Berlinben és Párisban külön-külön csoportok készítették elő a közeledés útját. Már arról volt szó, hogy mindkét részről kultur attasékat delegálnak. A nagy német kiadók egyre-másra hozták ki frankofil kiadványaikat. Akadtak német és francia írók, akik a francia-német szellemi együttműködés munkakörére specializálták magukat. A weimari kor alkonyának

fényei voltak ezek a tünetek. Almodozók esthajnali játéka, akik minden német és francia művelődésbeli mozzanatról aggasztó alapossgággal vettek tudomást, csak ép' a valóságuk felett néztek el. Azóta a mai német rendszer alaposan kiábrándította a béke e szálláscesinálót. A hitleri Németországban már a hangjuk sem hallható. Ezek a szép lelkek most vagy Hitler oldalán dobolják faji riadóikat, vagy az emigráció savanyú kenyerét eszik s okulhatnak azon amiért a „kapcsolatok, a megértés kiépítése“ elmaradt. Elmaradt? Nem. A német uralkodó osztály kapcsolatai ma is fennállanak a franciával, mint ahogy fennállottak a hitlerizmus előtt is. Természetesen ezek a kapcsolatok egészen más természetűek, mint aminőkről az alkony madarainak szárnyai verdestek. Elsősorban: eredményesebbek és valóságosabbak. Nem a szellem és a megértés: a béke, hanem a vas és az acél: a háború-készítés kapcsolatai ezek. Igen régi és igen erős ez a kapcsolat. A német emigrációban snylódó szép lelkek bizonyára még ma sem hiszik el, hogy az ő békétörekvésük csupán tükrözése volt e másik, valóban kiépült kapcsolatnak, Friedrich Sieburg vagy más e finom elmék közül bizonyára megvetéssel fordulna el attól, aki felhívna a figyelmét arra, hogy az ő francia-német szellemi megértést propagáló irásai kivétel nélkül olyan kiadónál jelentek meg, amelyek olyan német nehézipari érdekeltségeknek voltak az üzleti függelékei, amelyek igen fontos anyagok és készítmények során a legközvetlenebb kapcsolatot tartják fenn francia-hadiüzemekkel. Erről u. i. csak a szép lelkek nem tudnak. Nem tudtak a császári korszak széplelkei sem. Holott a németek és franciák közt a fegyverkezési-, illetve az acéliparban már három évtizede szoros a kapcsolat. Ezt a kapcsolatot a világháború sem tudta széttepní. A Société Lorraine Minière et Métallurgique, a legnagyobb francia acélüzem nyers anyagát 1919 óta Röchlingtől, a német vasmágnástól szerzi be, aki bizony ma lelkes nemzeti szocialista. Hogy a Société Lorraine vezére M. Alexandre Dreux szintén neves francia nacionalista az ezek után csak természetes. Ez a két nacionalista egy csomó nagyvállalkozásban társa egymásnak. Van-e értelme ily körülmények közt még francia-német ellentétekről beszélni? Röchlingé a Saar-vidéki völklíngeni nagy acél- és vasmű. Ez a vállalat termékeit a Saar-vidéki Société Française des Forges et Acieres közvetítésével adja el. A vállalat igazgatása egyenlő részben oszlik meg Röchling és Dreux között. Hogy azután évekkel ezelőtt Röchling nagy francia-ellenes propagandát vezetett a Saar-vidéken, Dreux viszont hevesen támadta Németországot és Hitlert, — ez csak a kívülállóknak szólt, a látszatok elkerülése végett, mert különben igen jó barátságban voltak egymással, ugyannyira, hogy 1932 október 2-án a Dreux-féle Société Lorraine Minière nyíltan is társult a Röchling-féle Société de Forges-zsal. A két vállalat most Lorsal néven működik együtt, ami azt jelenti, hogy a német és francia tőke egyesülten irányítja azt az ipart, melynek a hadiszekők előállításában a Rajnán innen és a Rajnán túl a legnagyobb szerepe van. Vajjon ez a békés együttműködés a szép lelkek törekvésének az eredménye? Nem. Hasonló együttműködés a francia és német nehézipar közt meg volt a háború előtt is. 1914-ben pl. Thyssen kezében voltak a Briey-i medence bányái, Röchling pedig társ volt a Valleroy-i bányákban. A francia acéliparnak ezek a bányák voltak a főforrásai a háború alatt s Thyssen és Röchling a háború alatt sem szakították meg társas viszonyukat ezekkel a vállalatokkal. Sőt: — a háború alatt felszaporodott profitból építették ki

azt az új trösztöt, amely már a készülő új háború hadiszereit gyártja. Hasonló kapcsolat állott fenn a W e n d e l és Schneider-Creusot érdekeltségek esetében, melyek szintén megtartották a háború alatt német bányakoncesszióikat. Vajjon szükséges ilyen körülmények közt még a megértés és együttműködés keresése? A felsorolt kapcsolatoknál elképzelhető alaposabb „megértés“, amit még az elmúlt háború ágyui sem tudtak szétszakítani, s amint látszik még a készülő háború sem tipor szét!

(Budapest)

Hartmann Géza

A TÖMEGSZÍNHÁZ OLASZORSZÁGBAN jólehet az olasz színház válsága elérte mélypontját, ismét aktuális. A válság a fasizmus „módszere“ miatt szükségszerűen mélyült el és sokkal nagyobb méreteket öltött, mint azokban az államokban, ahol a fasizmus radikálisan még nem honosodott meg. Mussolini ugyan állandóan hangoztatja beszédeiben, nyilatkozataiban, hogy a színház válságát a fasizmus megoldja, de hiába. A válság tart. S hogy ez a válság Mussolini előtt is nyilvánvaló, azt az is igazolja, hogy rendelkezése szerint az ez év őszén Rómában tartandó Volta-kongresszus témája — a színház. (A Volta-kongresszusokat az Olasz Tudományos Akadémia rendezi két évenként, minden alkalommal valamilyen „aktuális“ téma jegyében.) Mussolini különben már éveket ezelőtt kiadta a jelszót: a fasizmus színháza a tömegszínház. Le kell bontani a régi színházakat és helyükre modern, sokezer embert befogadó színházat kell állítani; az ülőhelyek a „társadalmi kiegyenlítődésről“ tanuskodjanak; a helyárak olcsók legyenek, mert ha a széles „rétegeket“ meg nyerik a színház számára, akkor a színház válsága megoldódik, a színészek nem játszanak üres nézőtér előtt. — A valóságban azonban mi történt? Az új színházak felépítésére a magánvállalatok nem vállalkoztak. A vállalkozók u. i. igen jól tudják, hogy Olaszországban ma is van egy olyan s korántsem jelentéktelen társadalmi réteg, mely anyagi helyzeténél fogva, rendszeresen látogathatná a színházat. Ezek azonban nem járnak színházba, mert annak műsora — polgári viszonylatban is — értéktelen, rossz; a fasiszta cenzura betiltja a „legártatlanabb“ darabokat is. A széles dolgozó tömegeket viszont még kevésbé érdekli ez a színház, a tömegszínház fentartó rétege így szükségszerűen kiesik a számításból; még ha a helyárak filléres alapon is mozognának, akkor sem látogatná több ember az olasz „tömegszínházat“. Közben cikkek jelentek meg, s ezek a cikkek arról beszéltek, hogy az állam építse fel az első tömegszínházat s példának Oroszországot hozták fel, ahol az állam építi a színházakat. Mussolini persze tisztában van azzal, hogy miért látogatják Oroszországban milliók a színházakat. Emil Ludwig Mussolinivel folytatott beszélgetéseiben elmondja Mussolininek, hogy volt a zsufolt moszkvai Operában, ahol a férfiak nem frakkban, hanem egyszerű ucai ruhában jelentek meg s a nők nem viseltek estélyi ruhát és drága ékszereket; az előadás azonban nagyszerű volt, jobb, mint a római operában. Rómában viszont az Opera előadásán frakkban ültek a férfiak és a nőkön szebb ékszereket látott, mint a newyorki Metropolitan egy premierjén. Az előadás után Moszkvában a kitűnő nézőket villamosok és autóbuszok sorai várták, Rómában viszont néhány magán-autó, mert olyan kevés a néző. — Nem csoda tehát, hogy az olasz kormány taktikát változtatott a színház kérdésében. Egy tömegszínház felépítése leleplező eredménnyel járna. Ezért kitalálták, hogy a tömegszin-